

KÉZMŰVES ÉS IPARI TERMÉKEK FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐI

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a kormány [T/12517.](#) számú törvényjavaslatához kapcsolódva áttekintést nyújt a javaslat alapját adó 2023/2411 EU rendelet lényegéről és az ennek hatálybalépéséhez vezető útról.

Bevezetés

A kézműves és ipari termékek földrajzi jelzéseinek oltalmáról szóló [2023/2411 EU rendelet](#) újdonsága, hogy az Európai Unióban már korábban bevezetett földrajzi árujelzők védelmére vonatkozó szabályokat kiterjeszti a kézműves és ipari termékekre is, amelyek eddig csak nemzeti szinten élvezhettek oltalmat. A rendelet különösen a hagyományos kézműves termékek, mint például a kerámia, üveg, fából készült termékek vagy textilipari áruk, valamint a természetes kövek, porcelán, állatbőr és irha uniós szintű védelmére összpontosít, ezzel is növelve az ilyen típusú termékek piaci értékét, ösztönözve a minőségbiztosítást, a globális piacokon megerősítve az európai termékek eredetvédelmét és hitelességét. Emellett a szabályozás pozitívan hathat a hagyományos kézműves szakmák fenntartására, a kulturális örökség, a különleges helyi szakértelem ([know-how](#)) megőrzésére, sőt támogathatja az egyes térségek gazdasági fejlődését, a helyi foglalkoztatás növekedését. Nem utolsósorban pedig megkönnyíti a harmadik országok piacaihoz való hozzáférést az Unióval kötött kereskedelmi megállapodások révén.

A 2023/2411 EU rendelet 2023. október 18-án került elfogadásra, hivatalosan 2023. november 16-án lépett hatályba, de az uniós tagállamok számára 2025. december 1-jétől lesz kötelező az alkalmazása.

A rendelet célja:

- a földrajzi eredethez köthető **termékek védelme** az európai piacon,
- a **fogyasztók tájékoztatása** a termékek eredetéről,
- a **hagyományos** gyártási módszerek **megőrzése**,
- a **hamisítás elleni fellépés** megerősítése.

NEMZETKÖZI ELŐZMÉNYEK

Az Egyesült Államok panasszal élt az Európai Közösségek földrajzi árujelzőkről szóló rendszere ellen azzal, hogy az ellentmond a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (TRIPS-megállapodás) és az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT, a Kereskedelmi Világszervezet elődje) szerinti kötelezettségeknek. A vitarendezési testület által [2005](#)-ben elfogadott jelentésben a WTO-panel – az USA érvelésével összhangban – megállapította, hogy az európai szabályozás hátrányosan különbözteti

- **A földrajzi jelzések** (FJ vagy GI) olyan termékek neveit védik, amelyek egy adott földrajzi területről származnak, és amelyek vonatkozásában egy adott minőség, hírnév vagy egyéb tulajdonság a földrajzi származáshoz kapcsolódik.
- A földrajzi jelzések többféle formában léteznek
  - oltalom alatt álló eredet-megjelölésként (OEM),
  - oltalom alatt álló földrajzi jelzésként (OFJ),
  - földrajzi jelzésként (GI).
- Ezek mindegyike lényegében ugyanazt a funkciót látja el, de a földrajzi eredet és a termék minősége vagy hírneve közötti kapcsolat intenzitása tekintetében különbözik (EU Bizottság [honlapja](#)).
- Korábbi, kapcsolódó anyagaink:
  - Infojegyzet [2018/9](#): Agrártermékek eredetvédelme;
  - Infojegyzet [2021/8](#): Agrártermékek eredetvédelme 2.;
  - Infojegyzet [2022/24](#): Agrártermékek földrajzi árujelzői.

meg a nem európai uniós termékeket és személyeket, és nem biztosítja az amerikai védjegyek tulajdonosainak jogait.

Az Európai Unió 2019 novemberében csatlakozott az [eredetmegjelölések oltalmáról és nemzetközi bejegyzéséről szóló Lisszaboni Megállapodás genfi szövegéhez](#), amely a földrajzi jelzések („geographical indication”, röviden „GI”) oltalmát mind mezőgazdasági, mind nem mezőgazdasági termékekre kiterjedően biztosítja. A [Szellemi Tulajdon Világszervezete \(WIPO\)](#) által létrehozott keretrendszer megkönnyíti az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nemzetközi oltalmát, és egy nyelven, egy összeg megfizetése mellett több országban (összesen 73 országot lefedve) biztosít oltalmat a bejegyzett eredetmegjelöléseknek és földrajzi jelzéseknek, amelyek vonatkozhatnak bármilyen terméktípusra, például mezőgazdasági és élelmiszeripari, természeti, kézműves és ipari termékekre. A rendszerhez az Egyesült Államok nem csatlakozik addig, amíg a földrajzi jelzések védelmét szolgáló védjegyrendszer bevezetését tartalmazó módosításokat nem javasolnak.

A fentiekkel összefüggésben az Európai Bizottság már régebb óta vizsgálja a földrajzi árujelzőket illető oltalom kiterjesztésének lehetőségét. Egy [2020-as tanulmány](#) rávilágít arra, hogy számos olyan nem mezőgazdasági termék létezik az Unióban, amelyet helyi ismeretek és termelési módszerek alapján állítanak elő, e termékek védelme azonban nagyon eltérő az egyes tagállamokban. **Jelenleg 16 tagállam biztosít valamilyen egyedi (sui generis) jellegű védelmet országának, régiójának jellegzetes kézműves és ipari termékeire, vagy annak valamely részére.** [Franciaországban](#) például 2014-től törvény teszi lehetővé a kézműves és ipari termékek oltalmát.

A kézműves és ipari termékek földrajzi árujelzőinek uniós oltalma hozzájárul az európai kis- és középvállalkozások gazdasági sikeréhez és a piaci pozícióikat megerősítő, nemzetközi szellemi tulajdonvédelmi stratégia kialakításához.

FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐ VS. VÉDJEGY

A védjegyekhez hasonlóan a földrajzi árujelzők is a szellemi tulajdon egyik formája. A földrajzi árujelzők feltüntetésének célja, hogy a fogyasztóban egy adott terméket idézzon fel. Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala ([USPTO](#)) nyilvántartásán keresztül védjegyként védi a földrajzi jelzéseket, melyek a jelentős ideig tartó, lényegében kizárólagos használat révén, szerzett jogként is elismerésre kerülhetnek. Az USA-ban nehézséget okozhat, hogy egyes terméktípusok előállítását az Európából bevándorolt gazdák hozták magukkal (pl. feta, asiago, münster, gorgonzola és bologna), így ezek már nem az adott területről származnak ugyan, de egy terméktípust köznévként jelölnek meg. Ha e megjelölések uniós földrajzi jelzésként rögzítésre kerülnek, szükséges egy bizonyos időtartamot biztosítani az amerikai termelőknek arra, hogy a kifejezések használatát megszüntethessék. Az Európai Unióban használt árujelző a terméket annak földrajzi származására és meghatározott minőségi jellemzőire tekintettel védi. Bár az uniós jog használja a földrajzi árujelzőket mezőgazdasági termékek esetében, azonban a kézműves és ipari termékek

1. ábra: A földrajzi árujelző és a védjegy jellemzői

JELLEMZŐI	FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐ (EU)	VÉDJEGY (USA)
ELJÁRÓ INTÉZMÉNY	EUIPO	USPTO
SZELLEMI TULAJDON TÍPUSA	Sui generis jog A védjegy és a földrajzi árujelző eltérő szellemi tulajdonjogok	A védjegy jog alapján biztosítja a földrajzi árujelzők oltalmát
CÉLJA	A termék megkülönböztető jegye, hírneve vagy egyéb jellemzője alapján a származási régióval, területtel, országgal való azonosíthatóság	Megkülönböztetett a vállalkozás áruit, szolgáltatásait más vállalkozás áruitól, szolgáltatásaitól
KAPCSOLAT ALAPJA	A termék földrajzi régióval való kapcsolata, és ebből levezethető elkülönülése a többi, hasonló terméktől	A piacon kínált áru, szolgáltatás és az azt előállító vállalkozás közötti kapcsolat
EREDETE	Földrajzi (terület)	Kereskedelmi (verseny)
OLTALOMBAN RÉSZESÜL	A termék és a földrajzi eredet közötti kapcsolat, amely a termék hírnevét, minőségét adja	A minőség, amelyet az adott kereskedelmi cég biztosít
FUNKCIÓ	Garanciális és reklám	Garanciális és reklám
BIZTOSÍTOTT JOG FAJTÁJA	Nincs jogtulajdonos; nem biztosít kizárólagos jogokat; aki a nyilvántartásban szereplő feltételeknek megfelelően termel, vagy állít elő, az jogosult a földrajzi árujelző használatára	Kizárólagos jogokat biztosít a jogtulajdonosnak, aki megakadályozhatja harmadik személyek jogosulatlan használatát; licenclhető

vonatkozásában ez újdonság, így a rendszer kialakítása hordozhat számos nehézséget is.

A 2023/2411 EU RENDELET ÚJDONSÁGAI

„Örökségünk megőrzése, jövőnk biztosítása”

Az Európai Unió Szellemi Tulajdon Hivatala (EUIPO) 2025. január 28–29-én Alicantéban szervezett [konferenciáján](#) szakértők és érdekeltek megvitatták a kézműves és mezőgazdasági termékek földrajzi árujelzőit érintő szabályozás kihívásait, illetve a benne rejlő lehetőségeket. Claudia Martinez Felix az Európai Bizottság DG GROW főosztályvezető-helyettese 6 pontban foglalta össze a kézműves és ipari termékek földrajzi jelzéseinek oltalmáról szóló szabályozás újdonságait:

- A védelem minden kézműves és ipari termékre kiterjed, a szabályozás nem tartalmazza ezek listaszerű felsorolását.
- A szabályozás végrehajtásában az EUIPO földrajzi jelzések osztályának kiemelt jelentősége lesz.
- A végrehajtás két – nemzeti és uniós – szakaszban történik, de ebben sok rugalmasságot kívánnak beépíteni.
- A folyamatban új szereplők jelennek meg: a tagállamok és a Bizottság szakértőiből létrejön egy tanácsadó testület (35. cikk), valamint a Hivatal által hátrányosan érintett fél jogorvoslatért fordulhat a Hivatal fellebbezési tanácsaihoz (36. cikk). A fellebbezéshez a tagállamok is csatlakozhatnak.
- A dinamikus végrehajtás érdekében a Bizottság végrehajtási hatásköröket kap.
- A rendszer az Európai Unió területén belül egységes lesz, így ez átveszi a helyi rendszerek szerepét azokban a tagállamokban is, ahol ilyenek korábban már léteztek.

Kézműves termék a teljes egészében kézzel, kézi vagy digitális vagy mechanikus eszközzel készített termék, amelyben a kézi munkának az előállított végtermék szempontjából jelentősége van. Az ipari termékek szabványos módon előállított termékek, amelyek

készülhetnek sorozatgyártással vagy gépek használatával is.

A földrajzi jelleg elnyerésének követelményei:

- egy pontosan meghatározandó helyről, régióból vagy országból származik, és nem csupán ott állítják elő;
- a termék minősége, hírneve vagy más jellemzője alapvetően a földrajzi eredetnek tulajdonítható;
- az előállítás legalább egy lépésének a meghatározott földrajzi területen kell történnie.

A kézműves és ipari termékek földrajzi jelzése kollektív jogot biztosít az adott földrajzi területen előállító, a termékleírás szempontjait betartó valamennyi jogosult számára.

Kihívások

A kihívások jó részét a konferencián előadók abból a tényből vezették le, hogy a kézműves és ipari termékek földrajzi jelzéseinek oltalmára vonatkozó rendszer még új; nincsenek bejáratott folyamatok, mind a szervezeti és a működésbeli tapasztalatok hiányoznak, és az újonnan a rendszerbe lépő szereplők sem alakították ki kompetenciájukat. A [spanyol, olasz és francia előadók](#) kiemelték a végrehajtási és ellenőrzési rendszerek fontosságát; ez utóbbiaknak mind mennyiségi, mind minőségi ellenőrzéseket kell majd folyamatosan végrehajtaniuk azért, hogy megelőzzék, illetve megállítsák a szabálytalanságokat. Olaszországban és Spanyolországban így komoly szerepe van a Földművelésügyi Minisztériumoknak, illetve Spanyolországban a polgárőrségnek is.

Hangsúlyozták továbbá a termelők, termelői csoportok, jogi képviselők és végrehajtásban résztvevők gyakorlati képzésének fontosságát, a figyelemfelhívó és tudatosító kampányok, konferenciák jelentőségét, az online platformokkal való együttműködés szerepét, valamint olyan esetleges jogi nehézségeket, amelyek a védjegy és a földrajzi árujelző átfedő kapcsolatából adódhatnak.

A könnyű átállást segítő az [EUIPO](#) már elkészítette a GIPortál-t, amelyen keresztül a kézműves és ipari eredetmegjelölések iránti kérelmek beterjeszthetőek lesznek (tagállami

választás alapján), 2025. december 1-jét követően. Ugyancsak elkészült a kézműves és ipari termékek földrajzi árujelzőinek uniós nyilvántartása ([eAmbrosia](#)), amelyet az EUIPO vezet majd 2025. december 1-től. Végezetül említést kell tennünk a [GIview](#) adatbázisról, amely a földrajzi jelzések világszintű, kereshető adatbázisa. Tartalmazza a közvetlenül az EU-ban bejegyzett, a két- vagy többoldalú megállapodások révén uniós szinten védett, harmadik országbeli, valamint megállapodások révén külföldön védett valamennyi uniós földrajzi jelzés hivatalosan nyilvántartott adatait.

Mindezek mellett azonban a konferencia több szakértője is egyetértett abban, hogy egy adott termék Európán kívüli védelme szempontjából célszerű mind a földrajzi árujelzői, mind a védjegyjog megszerzése.

SZAKIRODALMI ÉRTÉKELÉSEK

Dev S. Gangjee (2024) a földrajzi árujelzők kézműves textíliákra gyakorolt hatását elemezve kiemeli, hogy a hagyományos textíliák láthatóságát és hírnevének védelmét a szabályozás segítheti, ugyanakkor a fenntarthatóság szempontjainak értékelése elsősorban a gazdasági nézőpontot helyezi

előtérbe, ám figyelmen kívül hagyja a termelés környezetre gyakorolt potenciális hatásait.

Cristiana Budileanu (2024) cikkében méltatja az EU új GI-rendszerét, amely véleménye szerint nem lesz az innováció akadálya, ellenben megerősíti a hagyományos gyártási eljárások védelmét, és előnyöket nyújt a fogyasztóknak. Úgy véli azonban, hogy a földrajzi árujelzők rendszerét egyetlen normatív aktusban kellett volna szabályozni és a bejegyzési, törlési stb. eljárásoknak minden földrajzi árujelző esetében azonosnak kellene lennie.

Andrea Zappalaglio (2024) ugyancsak fontosnak véli a földrajzi árujelzők rendszerének egységesítését. Cikkében arra tesz javaslatot, hogyan lehet egycímkés, az oltalom alatt álló földrajzi jelzésen alapuló rendszert kialakítani, amely a szeszes italokra, az ízesített borokra, valamint a kézműves és ipari termékekre egyaránt vonatkozhat.

Bernardo Calabrese (2024) írásában azt emeli ki, hogy a földrajzi árujelzők védelmét a szolgáltatások és online értékesítések területén is erősíteni szükséges, így a végrehajtás során kiemelt figyelmet kell fordítani a digitális piacokra és a rájuk vonatkozó szabályok érvényesítésére.

Források:

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2411 rendelete (2023. október 18.) a kézműves és ipari termékek földrajzi jelzéseinek oltalmáról, valamint az (EU) 2017/1001 és az (EU) 2019/1753 rendelet módosításáról
- Kókai-Kunné Szabó Ágnes: *A földrajzi árujelzők uniós oltalmának tervezett új szabályozása*. In: Miskolci Jogi Szemle 2022./1. Különszám 218–227.
- Dev S. Ganjee: *Threads that Last: Geographical Indications for Textiles*. In: David Tan, Jeanne C Fromer, Dev S Gangjee (eds): *Fashion and Intellectual Property*. Cambridge University Press, 2024.
- Cristiana Budileanu: (2024). *European Union geographical indications for craft and industrial products. comparative look at geographical indications for other types of products*. Lex ET Scientia International Journal, 31(1), 24–43.
- Bernardo Calabrese: *The Evolving Protection of Geographical Indications Against Services: “Brand” New World?* [IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law](#) (2024) 55:34–367.
- Dr. Andrea Zappalaglio: *EU sui generis GIs for agricultural products and foodstuffs: the case for a single quality scheme*. *Intellectual Property Quarterly*, 2024 (2). 87–107.

Készítette: Dr. Szalay Klára
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486